

‘We leven in de derde Gouden Eeuw van Amsterdam’

Hoogleraar Zef Hemel ziet een culturele en creatieve explosie in de stad

Zef Hemel, hoogleraar en houder van de leerstoel stedelijke problematiek aan de Universiteit van Amsterdam, is door burgemeester Halsema gevraagd de stad opnieuw vorm te geven. Hij moet een plan maken dat de ongelooflijke toename van het aantal bewoners en bezoekers van de stad in goede banen leidt. In zijn boek *De Toekomst van de Stad. Een Pleidooi voor de Metropool* heeft Hemel al voorspeld dat steden zoals Amsterdam een fundamentele transformatie zullen ondergaan tot grote machtige stadstaten, zoals Florence en Venetië dat in de Italiaanse Renaissance waren - ‘maar dan zonder de legers’.

Tekst: Benjamin B. Roberts Foto: Lex Banning

‘De nieuwe stadstaten zullen kenniskrachtcentrales zijn die intelligente jongeren en creatieve types naar zich toe trekken,’ vertelt de hoogleraar. Terwijl we op de bovenste verdieping van de Openbare Bibliotheek aan het Oosterdok zitten, tuurt Hemel naar de pittoreske skyline van Amsterdam en fluistert: ‘Het gebeurt op dit moment. We gaan een volgende gouden eeuw ervaren, de derde.’ Historici zijn doorgaans terughoudend om labels te plakken op periodes die nog gaande zijn. Zo wordt de Nederlandse zeventiende eeuw pas een Gouden Eeuw genoemd sinds de negentiende eeuw, toen de economie alweer in verval was. Maar Hemel laat er geen twijfel over bestaan: ‘Je hoeft geen genie te zijn om te zien dat de economie van de stad booming is, en niet zo’n klein beetje ook.’ Sinds het eind van de jaren zestig hebben steden wereldwijd een ongelooflijke comeback gemaakt na het verval in de jaren dertig van de vorige eeuw. Hemel betoogt dat de meeste steden in economisch en demografisch opzicht achteruit gingen en hun dynamische kracht verloren na de depressie van de jaren dertig, toen nationale regeringen

het overnamen van lokale invloeden. Hij legt uit: ‘Regeringen namen de macht over in de steden, waar economieën van nature worden gegeneerd door de mensen die ze bewonen. Natuurlijk was het de bedoeling om de werkloosheid terug te dringen, maar tegelijkertijd werd door de nationale maatregelen de essentie van de steden ontmanteld.’ De bevolking nam af, mensen verhuisden naar de buitenwijken, gebouwen raakten in verval en binnensteden werden onbegaanbaar. Sinds de jaren zestig hebben verschillende factoren die ontwikkeling beïnvloed. De wereldpolitiek, technologische vooruitgang en een grotere rol voor lokaal bestuur stelden steden in staat om weer economische en innovatieve grootmachten te worden. Hemel benadrukt dat dit ook de oorzaak was van de eerste Gouden Eeuw van Amsterdam in de zeventiende eeuw. Er was een grote toestroom van nieuwkomers (vooral jongeren) uit Zuid-Nederland die om religieuze en economische redenen vluchtten. Ze brachten nieuwe ideeën en handelsbetrekkingen

en brachten de oude sociale en politieke orde in beroering. De tweede Nederlandse Gouden Eeuw vond plaats in de jaren 1870 en 1880, toen Amsterdam indus-

~~~~~  
*‘Amsterdam wordt een metropool met twee miljoen inwoners’*  
~~~~~

trialiseerde. ‘Dat is het moment waarop grote prestigieuze bouwprojecten zoals het Centraal Station en het Rijksmuseum werden gebouwd.’ Opnieuw beleefde de stad een grote toestroom van migranten uit de rest van Nederland, die de motor waren achter innovatie. Hemel betoogt: ‘Het verschil met de huidige gouden eeuw is dat economische rijkdom niet gebaseerd is op handel zoals in de zeventiende eeuw, of industriële producten zoals in de negentiende eeuw. Onze gouden eeuw is gebaseerd op

cultuur en creativiteit. De economische bloei van Amsterdam is niet gericht op de haven. Het epicentrum is het Museumplein. In de wereld van vandaag zijn we culturele consumenten geworden en de drie grote musea trekken niet alleen toeristen naar de stad, maar trekken ook creatieve types aan die in de culturele sector werken en gewend zijn geraakt om anders te werken en te denken. Volgens Hemel heeft de deregulering van de verzorgingsstaat een legioen creatieve werknemers geschapen die gedwongen zijn harder te werken, maar innovatiever zijn in het bedenken van oplossingen voor de stedelijke problemen van vandaag, die de staat niet aankan. Hemel voorziet dat Amsterdam in de komende dertig jaar zal uitgroeien tot een metropool met twee miljoen inwoners. Hij lacht: ‘Het nieuwe tijdperk zal alles te maken hebben met cultuur en creëren.’ Met 18 miljoen bezoekers naar Amsterdam vorig jaar en 25 miljoen verwachte bezoekers voor 2025, lijkt het erop dat Hemel gelijk zal krijgen. Zet je dus maar schrap.

Stedenbouwkundige Zef Hemel

